Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטס ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
פרייטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר אסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. וועב.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. וועב.
פיערטעליעהריג 2 גולדען אסטר. וועב.

פירים אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אַ. וועב.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אַ. וועב.
פיערטעליעהריג 2 גולד. 25 קר. אַ. וועב.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מען
יעדען טאג
פרענומעריר ען,
אונד דער פרענומעריראנט בעקומט מיט דעם עסטאנד דאס ערסטע בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט,
ווייטצנער בולוואר נומ׳ 29.
וואנן מאן אייך דיא פרענומעראט. אנט. בעלדער צו וענדען בעליעבט.

Nr. 17 זיעבצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט, מאָנטאג כד שבט התרמ״ה. Budapest, 9. Feber 1885.

ענגלאנד אין דער נאָטה.

דיא שווערע נעדרעלאגע, וועלכע דיא ענגלישע פאָלטיק אין דען וואנדייסטען פאָן סודאן ערלייטען האט, בעשאפטיגט נאָך אימער דיא גאנצע אָפפענטליכע מיינונג, אומזאמער, דא דאס אנגלק, פאָן וועלכעם דיא ענגלישע עקספעדיציאן בעטראָפפען וואירדע, דער גאנצען צווילוויסטען מענשהייט זעהר נאהע נעהט. אללע עראבערונגען דער אייראָפאאישען קולטור אים סודאן, דיא זא לאנגע דאהרט אבייט קאָסטען, זינד מיט אייעם שלאגע דאהין, אונד זיינען דער זיעגעסלייד דעם פאָלשען פאָפפעטען אונד זייער פאנאטישען שאאר דען נייכט אייגענהאלטען ווירד, זא איזט אייך אל. דער אינפאָלגעס דעסען זיך אייראָפאָ זיט יאהרהונדערטען אין עניסטען געוויסערט האט, פערנייכטעט, יא עס פראגט זיך, אָב נייכט אייך דיא אייראָפאאישען אינטערעססען אין דער טירקייא נייכט פאָן שווערען געפאהרען בעדראהט איזט.

דענן דערזעלבע ארמע דערוויש (מאהאמע דאנישער פרייעסטער) דער פאר אייגעם אהרע דיא איהם פאָן ענגלאנד אנגעבאטענע סרטאנסקראנע פאָן קאָראָפאָן נייכט אנגענהמען וואָלטע, ווייל, ווא ער זאגטע, דיא גאנצע ערדע אהנעדען מאהאמעד געהערט, אלס דעסען געזאנדטען ער זיך איינבילדט, אונד דאס ער דאס שווערד זא לאנגע נייכט אין דיא שייד שטעקען ווירד, בייז ער נייכט דיא אונדייגען דזיירס (כרייסען) אין אהרע הייטאטה צוריקגעזאגט האבען ווירד, דערזעלבע ארמע דערוויש ווירד ערטאנט, דא זיך דער שלייסעל פאָן ענגלאנד אין זיינער האנד בעפינדעט, דא דיא שטאלצע ענגלישע עקספעדיציאָן פאסט אינדערטטבאר זייגער גאנץ אינגעלעפערט איזט, געוויסס נאָך ווענינער געגיגען זיין אייך פרייערעפפעדיגונג אינגעזעהען, ענגלאנד אבער דאהרף נייכט צוריקקייהרען, דענן ענגלאנדס גראפפט מאכט בעשטעהט דאהין, דאס עס דען רעזוגען לאנדעריען, דיא עס אין אללען זעלבסטהיילען בעזיטצט, דען גלייכען בייזבייגען וואיסטען, דאס עס אינבעזיטצבאר איזט, אין צוריקזייכען פאָר דעם מאהדי ווירדע דעזוגען גלייכען אייך אינמאל פערנייכטען אונד דיא פלאמען דעס אייפפערס אין הונדערט אייטען צוגלייך אנפאכען.

דעזעס בעזייאוסטזיין אונד דיא שווערע געפאהר, פאָן דער דיא עקספעדיציאָן אונטער וואלסלעי בעדראהט איזט, לייטעט דיא ענגלישע רעגיערונג אלס זיא פאָרגעסטערן וואלסלעי אינגאנטשראנקטע פאָלל מאכט איינדרייטע, נאך איינגעגעס גוטדינקען אללע מיטטעל אנזעהנען צו דורפען, אים באהתהיים צוריק צו עראבערן אונד נאהדאן צו דעטטען, באלד ווירד אייך אין אנדישעם הייער צו זייגער אונטערשטיטצונג אים סודאן ערשיינען, אים דען אייפפאנד אים ווערען פריין צו אונטערהרקקען.

דיא שווערסטע זאָרגע אבער, וועלכע הייטע אללעגעמיטהער בעזיגרונט, איזט דאס שיקזאל נאָר דאן פאשאס אונד זייגער גוטדייען, פערנער דיא שווערקליכע לאגע, אין דער ענגראל וולזאן אונד דיא 2000 ענגלאנדער דיא אונטער זייגער אנפיהרונג שטעהען, זיך בעפינדען.

וואס אים גאָרדאן נאָך דער איינאהמע פאָן באהתהים געוואָרדען איזט, דאריבער פערלוטען דיא אבענטייערליכסטען נאכריכטען, באלד פערלייטעט עס, דאס ער זיך אים לאנגער דעם מאהדי אלס קרייגסגעפאנגענער בעפינדעט, וזא ער אונד דיא גאנצע בעוואטצונג צור מאהאמעדאנישען רעליגיאָן זו אבערטרעטען געצוואונגען וואירדע, אנדערע וואלען ווייסען, דאס ער זיך אים רעגיערונגס געבייטע פאָן באהתהים, דאס ער מיט קאנאָנען אומגעבען לייעס, פערשאנצט האבע אונד דאס ער פאָן דאָרט אים איינען לאמפפ אויף לעבען אונד טאָד קאמפפפ: עס פערלייטעט אבער אייך, דאס גאָרדאן זיך נייכט מעהר אונטער דען לעבענדען בעפינדע, מיט אהם, זא לייטעט דיא טרייער באָטשאפט, וואָרען 2000 מענשען גיעדערט געבעטעלט וואָרדען אלס פאָראָרדאָרדאָנס, איין אונטערפעלד הערר גאָרדאָנס, נאכטס דיא טהאָרען אָפפענטע אונד דען פיינד דיא פעסטונגאיבערגאב. אין לאנדאן זולבסט איזט מאן איבערעגס איבערצייגט, דאס דער פאלל באהתהים גערעדט דורך דיא אנקונפפ דעס הולפסהעערעס געשיקען איזט. אים גאנלוך דיא פערבינדונג מיט וואלסלעי הערצעשטעללען, האט גאָרדאן 500 מאנן דער בעוואטצונג אונד מעהרערע שיפפע דעמזעלבען בוז נאך מעהאמעד עגמעגענגעשיקט. דיעס האט דער מאהדי בעגיטצט אים דיא פאסט אהנע פערטהיידיגונג געבייטענע פעסטונג פאָן דער לאנדזייטע צו ערשטרמען.

ענגראל וולזאן, דען וואלסלעי מיט 2000 מאנן נאך באהתהים עגטגעגרעטע אונד דער צו זייגעם שרעקען דיא שטארט פאָם פיינדע בעזוגעט געפינדען האטטע, רעטטעטע זיך, וזא זייר שאן פייטאָ בעריכטעטען, אויף אייגע אינעוד דעם גיל שטראָמעס, נאכדעם זייגע שיפפע פאָן דעם פיינדע פערגיטטעט וואָרדען זינד. וזיללאן, דער פאָן אללען זייטען אייגגעשלאסען איזט, האט זיידדעם פאָם מאהדי דיא אייפפערזוגע ערהאלטען, מיט זייגער ארמעע דיא מאהאמעדאנישע רעליגיאָן אנגענעהמען, דא זיא זאנסט בזו אויף דען רעטטעטען מאנן זייגער געמעטעלט ווערדען. וואלסלעי עגטגעדעטע צוואר אייגע אבטהיילונג, אים וזיללאן צו בעפייען, זייגע ווייס אבער אָב דיעזע אבטהיילונג וולבסט נייכט דעם מאהדי אין דיא האנדע פאללען ווירד. אונד ווער ווייס אבערהייפפ, אָב פאָן דער גאנצען וואלסלעשען עקספעדיציאָן עמאנד לעבענדיג זייגע הימאט ווערעזוגען ווירד.

דיא עגטשיידונג ווירד וואהל נייכט לאנגע אויף זיך וואַרטען לאסען.

אבער דיא רעפאָרם דעס אבערהייפפס ווערדען אין אללען פארטיקליכס פאָרערהאנדלונגען בעפאָלגעט. דיא אנטעמטעגפאָרטייא ווירד דען געזעטצגעזוואורף נאך אללען ריכטונגען הין בעקאמפפען, דיא איבערגעגנגייספאָרטייא האט נאך קיין איבערייגקאממען גערעפפען. אראבי ווירד ווייגע ליבעראל איזט, אנדערע מיטגליעדער דעזער פארטייא פינדען איהן צו ליבעראל. אונד נאך אנדערע זינד דער אנזיכט, דאס דאס גאנצע אבערהייפפ איבערפלייסיגאיזט. דיא געמאסגטע אפפאָזיציאָן ווינשט אן דען געזעטצגעזוואורף נור אנדערונגען פאָרצונעהמען, אוהרעגד דיא גאנצע ליבעראלע פאָרטייא אין געשלאָסגען דרייהען פיר דען געזעטצגעזוואורף איינטרעטען ווירד.

דיא סטערעני-סעקטע.

דיא זייר דאס אין אינזערער פרייטאגנוממער אנגעגעבענע האבען, האט זיך דיא סטערעניש רעפאָרמגעמיינדע געפטערן מהאמאָלייר קאָנשיטוטיאָנס. הערר דר. שיינער, אין פרייגד אונזערעס בלאטעס, דער ביא דער קאָנשטיטוטיאָנס זיינזע זענד וואר, טהיילט אונז הערביבער פאָלגענדעס מיט.

אפפען געשטאנדען פערערהטער פרייגד, אך זייס נייכט, אָב זיא דעבט דאראן טהאטען, צור אייפפהרונג דייעער רעפאָרמקאמאדיע נייכט ערשיעגען צו זיין. וועלך אייגע קאָסטליכע טהאט דאס דאך געוזעזען זייגד, זייגען זיא דיא רעפאָרמאמפפאניע, דיא דער אלטע סטערעני אים שווייסע זייגעס אנגעזיכטעס צוזאממענגעגעטרעבען האט, צום דרייטטען מאלע אייסאיינאנדער געשפרענגט האטטען, אך וועגגעסטעגס בין איבערצייגט, דאס נאר פעלע, דיא זיך צום רעפאָרמשווינדעל סטערעניס בעקאנגטען, זיך נעגען איהן געגיגעדעט האטטען, וזיגען זיא איבער דען אינגעזלבען באהאנדלטען דער רעפאָרם אונד דעס רעפאָרמערס איינגעלאהרט האטטען. פעללייכט אבער האטטען זיא איך דעבט נייכט ערשיעגען צו זיין. ערער, דער זיך נייכט אדס מיטגליעד לעגיטימירען קאָנגטע, ווערדע בייס איינגאנג אייגעס וואהרען פערהאר אונטערצאנגען, אָב ער אלס פרייגד אדער אלס געגער ערשיעגע, אונד אלס זיך אין ווגער מאנן דען שפאס ערלייבטע סטערעני צו זאגען: „עטצע קאמטט מאבאלטשי“ דיא אנגעטע דער עקסאבבגער אונד אללע דיא צוזיגפטיגען דאטעסטען דער רעפאָרמגעמיינדע צום אייגאנגע אונד וואָרטעגען שווייסטרעפפענד אונד דיא בעגשיבבער אייך אהרע אנקונפפ. עס וואָרע פעלליכט צו אייגעס אייגען שרעקאלע געקאמטען אונד דער זאבע ווערבטע וואָרע דאמט נייכט געריגגען. מיגע פרייגד אונד אך ווגד אבער דער אנזיכט, דאס זיא גיגמעהר דיא מאָראלישע פערפפלייכטונג האבען, דעס ווייגער צשטאנדעגעקאממענגעס רעפאָרמשווינדעל אייך אנדערעס ווייגע עגטגעגגעטרעטען. נאך דעס וואס ווער דייטע משאגגראט האבען, ווגר ווייגע נאמלייך דער אבערצייגונג, דאס דיא מיגסטען אנדאנגער דער רעפאָרם פאָן דעם אלטען פוגס אייגע גיפהרט וואָרדען זינד. דאס פיבלרגס מוס אפפענטליך אויפגעקלארט ווערדען, ווגר דער רעפאָרמער איזט אונד ווגס דאס בערייגס פאָן מאָגליכגס קוגץ מיטגעגס בעריכטס צו זיין.

אים 3 אוהר נאכמיטטאגס וואָרען גענען 100 פערזאנען, דען פערשיעדענגטען שטאנדען אנגעהערענד, אים פאבטוואללע דעס ווייאנגעלישען גימנאזיומס אין דער באקקערקערגאסגע פערזאמגעלט. דער ווייטאוס גראסגע טהייל דער אנוזעזענדען וואָרען זאלבע, דיא זיך שאן פרייהער מיט אוהר דער אונטערגרופפע פערפפלייכטגע האטטען דען וועגגעאגטען עקסאבבגער אלס אוהרען פראָפעטען אנצוערקענען. דיא וועגגען, ווגלבע זיך, אהנע אנהאנגער דער רעפאָרם צו זיין, אין דען זאאל גגעשמוגגעלט האטטען, בעריגגטען אנפאנגס אייגגע

לייטעט עס. דאס ער זיך אים לאנגער דעם מאהדי אלס קריגגסגעפאנגענער בעפינדעט, וזא ער אונד דיא גאנצע בעוואטצונג צור מאהאמעדאנישען רעליגיאָן זו אבערטרעטען געצוואונגען וואירדע, אנדערע וואלען ווייסען, דאס ער זיך אים ערגיעריגגנס פאָן באהתהים, דאס ער מיט קאנאָנען אומגעבען לייעס, פערשאנצט האבע אונד דאס ער פאָן דאָרט אים איינען לאמפפ אויף לעבען אונד טאָד קאמפפ: עס פערלייטעט אבער אייך, דאס גאָרדאן זיך נייכט מעהר אונטער דען לעבענדען בעפינדע, מיט אהם, זא לייטעט דיא טרייער באָטשאפט, וואָרען 2000 מענשען גיעדערט געבעטעלט וואָרדען אלס פאָראָרדאָרדאָנס, איין אונטערפעלד הערר גאָרדאָנס, נאכטס דיא טהאָרען אָפפענטע אונד דען פיינד דיא פעסטונגאיבערגאב. אין לאנדאן זולבסט איזט מאן איבערעגס איבערצייגט, דאס דער פאלל באהתהים גערעדט דורך דיא אנקונפפ דעס הולפסהעערעס געשיקען איזט. אים גאנלוך דיא פערבינדונג מיט וואלסלעי הערצעשטעללען, האט גאָרדאן 500 מאנן דער בעוואטצונג אונד מעהרערע שיפפע דעמזעלבען בוז נאך מעהאמעד עגמעגענגעשיקט. דיעס האט דער מאהדי בעגיטצט אים דיא פאסט אהנע פערטהיידיגונג געבייטענע פעסטונג פאָן דער לאנדזייטע צו ערשטרמען.

ענגראל וולזאן, דען וואלסלעי מיט 2000 מאנן נאך באהתהים עגטגעגרעטע אונד דער צו זייגעם שרעקען דיא שטארט פאָם פיינדע בעזוגעט געפינדען האטטע, רעטטעטע זיך, וזא זייר שאן פייטאָ בעריכטעטען, אויף אייגע אינעוד דעם גיל שטראָמעס, נאכדעם זייגע שיפפע פאָן דעם פיינדע פערגיטטעט וואָרדען זינד. וזיללאן, דער פאָן אללען זייטען אייגגעשלאסען איזט, האט זיידדעם פאָם מאהדי דיא אייפפערזוגע ערהאלטען, מיט זייגער ארמעע דיא מאהאמעדאנישע רעליגיאָן אנגענעהמען, דא זיא זאנסט בזו אויף דען רעטטעטען מאנן זייגער געמעטעלט ווערדען. וואלסלעי עגטגעדעטע צוואר אייגע אבטהיילונג, אים וזיללאן צו בעפייען, זייגע ווייס אבער אָב דיעזע אבטהיילונג וולבסט נייכט דעם מאהדי אין דיא האנדע פאללען ווירד. אונד ווער ווייס אבערהייפפ, אָב פאָן דער גאנצען וואלסלעשען עקספעדיציאָן עמאנד לעבענדיג זייגע הימאט ווערעזוגען ווירד.

דיא עגטשיידונג ווירד וואהל נייכט לאנגע אויף זיך וואַרטען לאסען.

אבער דיא רעפאָרם דעס אבערהייפפס ווערדען אין אללען פארטיקליכס פאָרערהאנדלונגען בעפאָלגעט. דיא אנטעמטעגפאָרטייא ווירד דען געזעטצגעזוואורף נאך אללען ריכטונגען הין בעקאמפפען, דיא איבערגעגנגייספאָרטייא האט נאך קיין איבערייגקאממען גערעפפען. אראבי ווירד ווייגע ליבעראל איזט, אנדערע מיטגליעדער דעזער פארטייא פינדען איהן צו ליבעראל. אונד נאך אנדערע זינד דער אנזיכט, דאס דאס גאנצע אבערהייפפ איבערפלייסיגאיזט. דיא געמאסגטע אפפאָזיציאָן ווינשט אן דען געזעטצגעזוואורף נור אנדערונגען פאָרצונעהמען, אוהרעגד דיא גאנצע ליבעראלע פאָרטייא אין געשלאָסגען דרייהען פיר דען געזעטצגעזוואורף איינטרעטען ווירד.

דיא סטערעני-סעקטע.

דיא זייר דאס אין אינזערער פרייטאגנוממער אנגעגעבענע האבען, האט זיך דיא סטערעניש רעפאָרמגעמיינדע געפטערן מהאמאָלייר קאָנשיטוטיאָנס. הערר דר. שיינער, אין פרייגד אונזערעס בלאטעס, דער ביא דער קאָנשטיטוטיאָנס זיינזע זענד וואר, טהיילט אונז הערביבער פאָלגענדעס מיט.

אפפען געשטאנדען פערערהטער פרייגד, אך זייס נייכט, אָב זיא דעבט דאראן טהאטען, צור אייפפהרונג דייעער רעפאָרמקאמאדיע נייכט ערשיעגען צו זיין. וועלך אייגע קאָסטליכע טהאט דאס דאך געוזעזען זייגד, זייגען זיא דיא רעפאָרמאמפפאניע, דיא דער אלטע סטערעני אים שווייסע זייגעס אנגעזיכטעס צוזאממענגעגעטרעבען האט, צום דרייטטען מאלע אייסאיינאנדער געשפרענגט האטטען, אך וועגגעסטעגס בין איבערצייגט, דאס נאר פעלע, דיא זיך צום רעפאָרמשווינדעל סטערעניס בעקאנגטען, זיך נעגען איהן געגיגעדעט האטטען, וזיגען זיא איבער דען אינגעזלבען באהאנדלטען דער רעפאָרם אונד דעס רעפאָרמערס איינגעלאהרט האטטען. פעללייכט אבער האטטען זיא איך דעבט נייכט ערשיעגען צו זיין. ערער, דער זיך נייכט אדס מיטגליעד לעגיטימירען קאָנגטע, ווערדע בייס איינגאנג אייגעס וואהרען פערהאר אונטערצאנגען, אָב ער אלס פרייגד אדער אלס געגער ערשיעגע, אונד אלס זיך אין ווגער מאנן דען שפאס ערלייבטע סטערעני צו זאגען: „עטצע קאמטט מאבאלטשי“ דיא אנגעטע דער עקסאבבגער אונד אללע דיא צוזיגפטיגען דאטעסטען דער רעפאָרמגעמיינדע געגיגעדעט אונד אייגאנגע אונד וואָרטעגען שווייסטרעפפענד אייך אנדערעס ווייגע עגטגעגגעטרעטען. נאך דעס וואס ווער דייטע משאגגראט האבען, ווגר ווייגע נאמלייך דער אבערצייגונג, דאס דיא מיגסטען אנדאנגער דער רעפאָרם פאָן דעם אלטען פוגס אייגע גיפהרט וואָרדען זינד. דאס פיבלרגס מוס אפפענטליך אויפגעקלארט ווערדען, ווגר דער רעפאָרמער איזט אונד ווגס דאס בערייגס פאָן מאָגליכגס קוגץ מיטגעגס בעריכטס צו זיין.

אים 3 אוהר נאכמיטטאגס וואָרען גענען 100 פערזאנען, דען פערשיעדענגטען שטאנדען אנגעהערענד, אים פאבטוואללע דעס ווייאנגעלישען גימנאזיומס אין דער באקקערקערגאסגע פערזאמגעלט. דער ווייטאוס גראסגע טהייל דער אנוזעזענדען וואָרען זאלבע, דיא זיך שאן פרייהער מיט אוהר דער אונטערגרופפע פערפפלייכטגע האטטען דען וועגגעאגטען עקסאבבגער אלס אוהרען פראָפעטען אנצוערקענען. דיא וועגגען, ווגלבע זיך, אהנע אנהאנגער דער רעפאָרם צו זיין, אין דען זאאל גגעשמוגגעלט האטטען, בעריגגטען אנפאנגס אייגגע

אויף דיעזע צייטונג קאנן מען
יעדען טאג
פרענומעריר ען,
אונד דער פרענומעריראנט בעקומט מיט דעם עסטאנד דאס ערסטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט,
ווייטצנער בולוואר נומ׳ 29.
וואנן מאן אייך דיא פרענומעראט. אנט. בעלדער צו וענדען בעליעבט.

• (דאס איינקאָמען דער ראָטהשילדס.) דיא געברידער בראָנע פאָן ראָטהשילד אין פראנקפורט אם מאין האבען נייליך ביא דער בעהערדע איהר איינקאָמען צור בעשטייערונג אנגעגעבען. דער יינגערע ברודער ווילל העלם האט זיין איינקאָמען פיר דאס לויפענדע יאהר איף 4 מילליאָנען 788 טויזענד מארק, דער אלטערע הינגעגען, מייער קארל מיט 4 מילליאָנען 560 טויזענד מארק אנגעגעבען, נאך דיעזער בערעכנונג ניממט אלזו בראָן ווילהעלם פאָן ראָטהשילד מאָנליך 11.120 מארק איין, דאס איזט יעדע שטונדע 546 אונד יעדע מינוטע 9 מארק.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

הערין ש. פ. אין מעהאלא. וויא קאָממען וויא אויף דען אָנדערבארען נעדאנקען? דינא דמלכותא דינא האט אויף דיא יידישען רי־מוהלנעזעצע ניכט דען נערינגס־טען בעצוג, נעשוויינג דענן אויף איינען זאָ וויכטי־גען אקט וויא נט איזט. דינא דמלכותא דינא האט אויס־שליעסליך בעצוגליך דיני ממונות זיינע נולטיגקייט. רמב"ם פ' א' מהלכות זכייה חיוסט עס דיישליך: כל דיני המלך בממון על סיתם דינים. אונד זעלבסט בעצוגליך דיני ממונות זינד מעהרערע איוסנאהמען דא. (זיעהע רמב"ם פרק ח' אונד פרק י' הלכות גזילה.) איבריגענס איזט עס נאר ניכט נאשהזוזעגדיג זאָ וויייט איוסצוהאלטן. עס איזט, וויא מאן צו זאגען פלעגט, איינע מראקקענע משנה: כל השטרות העולים בערכאות של נכרים אע"פ שחותמיהם נכרים כשרים חוץ מנישי נשים ושחדורי עבדים (נישין דף י"ב.) אבער אויך דיא נעריכטע בעטראכטונג יא דיא פאָן איהנען איוסנעשפראָכענע שייידונג אינזאָלאנגע ניכט אלס פאָללקאָממען גולטיג, ביז דיא שיידונג ניכט אויך פאָר איי־נעם ראבבינער פאָרגענאָממען וואָרדען איזט.

הערין י. פ. אין מ. עס מחוט אונס לייד, אבער וויר קאָנגען אונס אין אחזליכע אנגעלעגענהייטען ניכט מענגען. זוגען דיא עס ניכט פיר אנגוט נעהמען, זאָ ראשהען וויר איהנען, דיא זאכע איבערהויפט אויף זיך בערוהען צו לאס־סען. איינע פעראָפפענטליכונג קאנן איהנען ניכטס נוטצען, אבער איינען נאָכטען חלול השם מאכען.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנ־טען אונד פריינדע זיך מיט אהרען צושריפטען נור די־רעקט אן אונזערע רעדאקציאָן צו ווענדען.

אונד בישטען וויר דיא אדרעסע איממער דיישליך וויא פאָלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג
וואיטצנער בולווארד נומער 29.
Jüdische Pester Zeitung
Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

לאטטעריהונג פאָם 4 פעבער 1885.

הערמאנשטאדט	18	35	26	58	75
פראג	60	59	66	1	71
לעמבערג	23	48	72	9	53

פערלאָזונג
דער נראף נעגאָאיס־לאָז.

בייא אם 2־טען פעבער 1885 פאָרגענאָממענע ציעהונג פיעל דער הויפטפרעמיע מיט 50000 גולדי אויף נו' 45698 דער 2־טע פרעמיע מיט 5000 גולדי אויף נו' 48137, דער 3־טע פרעמיע מיט 2000 גולדי אויף נומ' 48677, אונד דער 4־טע מיט 1000 גולדי אויף נו. 27612, פערנער צוויי־גען: יע 500 גולדי נו' 30710 41510, יע 250 גולדען נו' 37832 58776 64828 70635, יע 200 גולדי נו' 16049 47559 50074 61722 אונד 76122.

נעשעפטסבעריכט.
פעסטער־פרייזע.

נעפרייד־נעשעפט. וויייצען וואר נעפסערן פיעל צו מארקטע נעבראכט, דער פערקויף וואר גוט, 20000 מעצ־צענטנער וואוהדען פערקויפט.

ווייצען: פרייס־ 700 מעצצ' 80, קילאָ 8.90 גולדען, 2500 מעצרעצ' 78.7 קילו 8.75 גולדען, 700 מעצצ־צענטנער 78.3 קילאָגראאם 8.70 גולדען, — 1300 מעצצ־צענטנער 78. קילאָגראאם 8.75 גולדען, — 500 מעצרצנט' 77. ק. 8.45 גולדען. — פעסטער־באָדען 400 מעצצ־צענטנער 78.2 קילאָ 8.80 גולדען. באמשקער 100 מעצרצט' 73,5 קילאָ 8.10 גולד.— וויסענבורגער 200 מעצצ' 76. קילאָ 8.35 גולד. — (אללעס פער 3 מאָנאטען.)

קאָרן 7,20—7,30 גולד. פערקאָסט.
קוקורוץ 5.70—5.75 גולדען.
האָפער. 6,50—6,75 גולד.

מערמינג־נעשעפט. וויייצען פער פריהיאהר 8.25—8.26 גולד. האָפער פער פריהיאהר 6,77—6.80 גולד. קוקורוץ פער פער מאי־יוני 5.77—5.78 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה־מארקט.

בייא דעם אם 5־טען ד. מ. הייר אין פעסט אבגעהאלטע־נען וואָכענמארקט וואוהדען 2124 ששיק נראָס־ אונד קליינ־פיעה צו מארקטע נעבראכט. הייראָאן וואוהדען פער־קויפט: 23 ששיק שטייער, פער ששיק פאָן 80 ביז 190 גולדען. — 735 אָכסען דאס פאאר פאָן 180—390 גולדי 540 קיהע, דאס פאאר פאָן 120—270 גולדי 235 פעלב־קיהע דאס ששיק פאָן 75—280 גולדי 85 ששיק בי־פעל, דאס פאאר פאָן 170—210 גולדי 576 ששיק קעלבער דאס ששיק פאָן 6—30 גולדי 945 ששיק לעמער דאס פאאר פאָן 5—10. גולדי פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסען־פלייש 50—54 גולדען. קוה־פלייש —47.—50 גולדי. קאלב־פלייש 70—80 גולדי. אונד בי־פעל־פלייש 44—48 גולדי.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטאָר: מאקס סאבאלטשי.

קאָנקורז.

אין דער הייזיגען איזר. שטאטס־קויא נעמיינ־דע זינד מיט דעם 1־טען מאי ל' י' פאָלגענדע שטעל־לען צו בעזעטצען. — 1) דיא שטעללע איינעס שי"ץ ימ"ץ, דער אין טיכטיגער פאָרבעזעער אונד בער מורא זיין מוס. מיט דעם יאהרעסגעהאלטע פאָן 450 גולדען, נאנצער שחיטה אונד נעבענגעמאלומענגען. 2) דיא שטעללע איינעס שטש. דער דאס אינקאָמ־מא צו בעזאָרגען האט אונד אויך עופות שוחט זין מוס מיט דעם יאהרעסגעהאלטע פאָן 350 גולדען. בעווערבער מיסען פאָן אנערקאנגען ראבבינען אויטאָריזירט זיין אונד זיך איינעם פראבעפאָרטראנ־אונטערציעהען, יעדאָך ערהאלטען בלאָס דיא אק־צעפטירען דיא רייזשפעזען פרייטעס. רעפלעק־טאנטען אונטער 40 יאהרען. וואללען איהרע קאָמ־פעטענצגעזוכע נעבסט אנגאבע איהרער פאָטיליע־פערהאלטניססע בין צום 1. מערץ ל"י איינזענדען.

מאראָש־וואשארהעל, פעבער 1885.

2—3 מ. מעסטיטין, פראָזעס.

קאָנקורז.

אין דער הייזיגען איזר. מולטשגעמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס טיכטיגען פאָרבעטערס. דער אויך שי"ב אונד פאסקער זיין מוס, זאָפאָרט צו בעזעטצען. יאהרעס געהאלט: 350 גולדען, פרייע וואָהנונג אונד איבליכע עמאָלומענטע. רעפלעקטי־רענדע מיסען צו פראבעפאָרטאנ ערשיינען, זיי־זעטשפזוגען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען ערזוצטצ.

נעמעש דעד, 1885.

3—4 וואָלף ואטטלער, פאָרשטעהער.

וויכטיג פיר רעזאָרטיגנ־פאבטער.

רום, שלוויאיטין, טרעבער, ליעקאָרע אונד עסטיג ערציינט מאן אהנע אפפאראט בילליגסט מיט דען עסטענ־צען אונד אמהרייטשען אלען מאן

אָרנאָלד וואטטעריך

בודאפעסט, מאגאק־נאססע, נעגענאיבער דעם איזר. טעמפעל.

אפפעריירט פערגנע־ הייזענבלאזע, וויינבאכעסס, נלי־ערען, עקטרייזנספיליער, מיסטעל נעגען אללע וויינקראנקהייטען עצט. פערנער: הומבעריואפפ אונד ציטר־אנגזאפפ פיר נאוזע־פיליגנ. דאגן: טינטע נלאנצוויכסע, וויאשבלייפאָרבע, לאבאלדייר אונד לאָרבאלאלל. פרייזקוראנטע אונד מאנזוליא־ציאָנסבריעע אין אללען שפיאנען נראטיס. 3—20

וויכטיג פיר יעדעמאנן איזט דיא פראייניגנ.

דיא אינפאָרמאציאָנסקאנצליי דעס

קארל לעדערער

בודאפעסט, שפיטמאנגנאססע נו. 6.

עשטייליט שנעלל אונד פערלאלליך אויסקונפט איבער פראָ־צעס־אנגעלעגענהייטען בייא דער קאָנזוליכען מאפעל, קוריע, אלס אויך איבער אנגעלעגענהייטען, וועלכע בייא קולטוס־מיניסטעריען, האנדעלסמיניסטעריען אונד מיניסטעריען דעס אינגערן, צור אויספראָנונג בעלאנגען. בעזאָרגט אויפס שנעלל־סטע אויסלאנדסאדרעסע. איבערנעמט דיא אנפעריטיגונג פאָן שאפטען פיר פעראיינע, מאיטגלידער־אנגעגעבענהייטען. בעשטעהענדע יעדער ארט. — מיינע 13־יאהריגע פראקטיק איזט דיעזע נעבעיט זעטצט מיך אין דיא אנגענעהמע לאגע יעדעמאנן בעסטענס צו בעדיענען. — בריעפליכע אנפראגען מיט רי־פוראָרקע ווערדען זאָגלייך בעאנטוואָרטעט.

פערלאָזונג
דער נראף נעגאָאיס־לאָז.

בייא אם 2־טען פעבער 1885 פאָרגענאָממענע ציעהונג פיעל דער הויפטפרעמיע מיט 50000 גולדי אויף נו' 45698 דער 2־טע פרעמיע מיט 5000 גולדי אויף נו' 48137, דער 3־טע פרעמיע מיט 2000 גולדי אויף נומ' 48677, אונד דער 4־טע מיט 1000 גולדי אויף נו. 27612, פערנער צוויי־גען: יע 500 גולדי נו' 30710 41510, יע 250 גולדען נו' 37832 58776 64828 70635, יע 200 גולדי נו' 16049 47559 50074 61722 אונד 76122.

נעשעפטסבעריכט.
פעסטער־פרייזע.

נעפרייד־נעשעפט. וויייצען וואר נעפסערן פיעל צו מארקטע נעבראכט, דער פערקויף וואר גוט, 20000 מעצ־צענטנער וואוהדען פערקויפט.

ווייצען: פרייס־ 700 מעצצ' 80, קילאָ 8.90 גולדען, 2500 מעצרעצ' 78.7 קילו 8.75 גולדען, 700 מעצצ־צענטנער 78.3 קילאָגראאם 8.70 גולדען, — 1300 מעצצ־צענטנער 78. קילאָגראאם 8.75 גולדען, — 500 מעצרצנט' 77. ק. 8.45 גולדען. — פעסטער־באָדען 400 מעצצ־צענטנער 78.2 קילאָ 8.80 גולדען. באמשקער 100 מעצרצט' 73,5 קילאָ 8.10 גולד.— וויסענבורגער 200 מעצצ' 76. קילאָ 8.35 גולד. — (אללעס פער 3 מאָנאטען.)

קאָרן 7,20—7,30 גולד. פערקאָסט.
קוקורוץ 5.70—5.75 גולדען.
האָפער. 6,50—6,75 גולד.

מערמינג־נעשעפט. וויייצען פער פריהיאהר 8.25—8.26 גולד. האָפער פער פריהיאהר 6,77—6.80 גולד. קוקורוץ פער פער מאי־יוני 5.77—5.78 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה־מארקט.

בייא דעם אם 5־טען ד. מ. הייר אין פעסט אבגעהאלטע־נען וואָכענמארקט וואוהדען 2124 ששיק נראָס־ אונד קליינ־פיעה צו מארקטע נעבראכט. הייראָאן וואוהדען פער־קויפט: 23 ששיק שטייער, פער ששיק פאָן 80 ביז 190 גולדען. — 735 אָכסען דאס פאאר פאָן 180—390 גולדי 540 קיהע, דאס פאאר פאָן 120—270 גולדי 235 פעלב־קיהע דאס ששיק פאָן 75—280 גולדי 85 ששיק בי־פעל, דאס פאאר פאָן 170—210 גולדי 576 ששיק קעלבער דאס ששיק פאָן 6—30 גולדי 945 ששיק לעמער דאס פאאר פאָן 5—10. גולדי פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסען־פלייש 50—54 גולדען. קוה־פלייש —47.—50 גולדי. קאלב־פלייש 70—80 גולדי. אונד בי־פעל־פלייש 44—48 גולדי.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטאָר: מאקס סאבאלטשי.

קאָנקורז.

אין דער הייזיגען איזר. שטאטס־קויא נעמיינ־דע זינד מיט דעם 1־טען מאי ל' י' פאָלגענדע שטעל־לען צו בעזעטצען. — 1) דיא שטעללע איינעס שי"ץ ימ"ץ, דער אין טיכטיגער פאָרבעזעער אונד בער

פרוכט- אונד מעדל-פרייז-טאבעללע.

פרוכט	פער 100 קילאָגראאם	קוראנטע פער הקטאָליטער
קאָרן אלט	7.30—7.—	72—70
נייעס פיעזע	6,85—6.50	60
„ מאלץ	8.——7.—	62
האָפער	6.90—6.65	41
קוקורוץ באנאטער נייע	6.75—6.65	75
דעמשע אנדערע	5,60—5,55	73
הורזע	6.25—5.80	—

וויייצען		פער	הערבסט
„		„	פריה־יאהר
„		„	מאי־יוני
קוקורוץ		„	הערבסט
נערסטע		„	פריה־יאהר
האָפער		„	הערבסט
דעמס		„	אויג־סעפ.

8,83	8,26	פאָר 100 קילאָגראאם
—.—	5,78	
—.—	6.80	
—.—	—.—	

זאָקמעהל

		נומער	
17	40	0	
16	80	1	דער זאָק
16	20	2	צו 100
15	50	3	קילאָגראאם
14	60	4	
13	60	5	מיט זאָק
12	60	6	פרייא באהן
11	80	7	
10	80	8	
9	80	8½	
30	50	שפיריטוס אדער טעמפאָרע פרעמפעגע	
27	—	„ נייע „ קאָטאָפעל	

וויייצען	פער 100 קילאָגראאם	פער הקטאָליטער
נאָרד־אונגאריישער	7.80—7.70	75
„	7,85—7.90	76
„	7.95—8.—	77
„	8.05—8.10	78
„	8.15—8,20	79
„	8.25—8 30	80
„	—.——.—	81
—.——.—		
פעסטער־באָדען	8.05—7.85	75
„	8,15—8.—	76
„	8.25—8.10	77
„	8 35—8.20	78
„	8.45—8,30	79
„	8,55—8.40	80
„	—.——.—	81
וויסענבורגער	8,05—7,85	75
„	8.15—8.—	76
„	8,25—8.10	77
„	8.35—8.20	78
„	8.45—8,30	79
„	8 55—8.40	80
„	—.——.—	81
טהיים	8.15—7.95	75
„	8,25—8.10	76
„	8.35—8.20	77
„	8.45—8,30	78
„	8.55—8.40	79
„	8.65—8,50	80
„	—.——.—	81

מורז-טאבעללע פאָם 5. פעבער

געלד־קורז	kr.	g.
ווייצען־אייגע		
וויאנאר	80	5
עפעטייזנ־אונגאריישע 8 גולדען נאָרד־		
שטיק	77	9
דייטשע וויינבאנקנאָטען	35	60
20 מארק־שטיק	06	12
מאאיר וינער	30	1

לאָזע		
1854־ער לאָז 4־מעצצנ. שאאפ־לאָז	—	126
1860־ער „ מאנצע	—	138
דעמעל „ אלבע	—	141
1864־ער לאָז צו 100 גולדען	—	174
דעמעל „ 50	—	173
אונגאריש־פעסטער־לאָז צו 100 גולד.	—	119
מרוסטאל־לאָז	50	118
קאָמע רעגולעציע	43	—
טיזאלע־לאָז	60	20
קרעזיג־לאָז	75	177
לאָז־לאָז	45	—
ראָזע־לאָז־פפ.פאריס־לאָז	50	114
אונגאריש־לאָז	18	—
מקלעבורגער־לאָז צו 10 גולדען	19	—
טיזאלע־לאָז 20	25	17
אָלטע־לאָז 40	75	44
פאלם־לאָז 40	25	38
וויאלאָ־לאָז 10	—	19
מאלם־לאָז 20	25	54
וואלנשטיין־לאָז 20	—	2
פפ.־נוטאָפ לאָז 40	50	84

וויינטראָפ־אייגע		
אונגאריש נאָרדווייגע 5%	30	98
דעמעל „ 4%	—	—
אָפן־נאָרד־בעזיגן שווייר פרייא	50	106
אונגאריש מאיסיר־בעזיג	20	94
אונגאריש וויינבעזאָפפענגן	75	101
עמעמשער מאאפאר	50	101
וויינבעזיגש	25	101
אלגעמיינ	25	101
פאָרמיש	50	106
קראָאאטיש אונד סלאוואָנישע	—	100
אונגאריש אייזענבאנ־אקטיען	—	147
וויינבעזענג־אקטיען־אנלעהען	75	98
פאנדבריעפע דער אונגאריש באנקען.		
קרעדיט צו 5% פערצענט	75	101
דער אונגאריש היפאטעקען באנק צו		
5% פערצענט	—	—
דער אונגאריש אלגעמיינען באנקען.		
קרעדיט־אנשטאלט צו 5% פערצ.	25	102
דער דונאו־באנק	—	99
„ נאָרד־אָסט־באנק „ 5%	50	99

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAX SZABOLCSI. Budapest, : 1885. Druck von Sam. Markus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

עס איז דאס איינע ערשיינונג, ווא זא אין יאהר־הונדערטען נור איינמאל פארצוקאמען פעלעגט.

* (כ׳ נ ע ז׳ ש ע ל י׳ס ט.) דאס אין סאנגהא, (כינא) ערשיינענדע בלאטט „צעלעסטיאל עמפיר״ ערצאהלט, דאס דיא זעריבער יינגסט דיא גע־וואסער צווישען האינאן אונד טאנקינג זא אונזיכער מאכטען, דאס דער כינעזישע גוביערנאר פון האי־נאן 16 קרייגסשיפף, וועלכע יעדאך ווא האנ־דלסשיפף אויסזאהען, אים מעערבזען פון טאנקינג קריעגען לעס. דיא זעריבער גינגען אין דיא אהנגען געלעגטע פאללע, זא נרייפען מיט עס, ווא 12 אהרער שיפף דיא פערמיינטען האנדלס־שיפף א׳ אונד וואהרדען דאבייא בין צור פער־נכטונג געשלאגען. פאסט אללע אהרע שיפף וואהרדען צערשטאר״ט, 300 אהרער לייט געטאדטעט אונד 30 געפאנגען גענאממען, אהר אנזהרער שפרענגטע, אלס ער אללעס פערלאר־ען זאה, זיך מיט שיף אונד מאנשאפט אין דיא לופט.

איין אלטאפנער קינד.

קיינע געשיכטע אונגארנס, וועלכעס פרעס־בורג גיבט איז גענאממען, האט דעם וועגטהימע זאפעל גראסע מאנגער גגעבען, ווא אלטאפען. איינער דער איסנציבנעטעפסטען זאהנע דיזער אלטען וועגגעשיכטע איז דער בעריהמטע „חכם צבי״ דער שאן איינע וואנדערבארע אונד יעמ־סעלפאללען לעבענסלייפף וויללען, צו דען מערק־וורדיגסטען ערשיינונגען אונזערעס פאלקעס גע־הארט. אים פאלגענדען געבען וויר נאך דעם מאנ־צער „אזראעלי״ איינע קורצגעפאסטע ביאגראפיע דעס גראסען ווישען מיסטערס.

אין יענער טרויריגען צייט, דא דער קאזאקען־הייפטלינג בעטלינקו פאללן אונד לוטשהיגן פרי־וויסטעט, אונד פיעלע טויזענדע אונערע שטאם־מגענאססען פון דען ווילדען אדדען הינגעטאר־דעט וואהרדען, מוסטע איך דער בעריהמטע ראבבי אפרים קאהן, מיט זיינער פאמיליע ענטפלוהען, אונטערוועגס וואהרדע זיין שוויגעראהן, דער יינגע טאלמידגלעהרטע ראבבי יאקאב אשכנזי, פון דען זיינען געשרעגען. ראבבי אפרים ענטקאם גלוק־ליך נאך טרעפלעכע אין מאהרען, אנדערע פרוכטב־לינגע, דיא עבענפאללס דאהין קאמען, בראב־טען דיא טרויעראבשאפט פון דער ערמאהנונג דעס יינגען ראבבי יאקאב, דיא זאנטען איהם, געזעצ־הען צו האבען, דאס ער פון דען קאזאקען ערגרי־פען אונד געטאדטעט ווא״רדען דיא. פון איינעם יידישען גערעכטס־אפף וואהרדען דיא אויסזאגען דער פרוכטבלינגע צו פראטאקאלל גענאממען, אונד מאן גישטאטטעט דער יינגען ווישטויב דיא ווייע דערפערהייראטונג.

ווערבער איין, וועלכע דיא האנד דער טאכטער דעס גראסען ראבבי אפרים צו ערלאנגען וזכטען. זיא אבער ווייז ערדען אנטראג איף דאס ענטשיעדענע־טע צוריק. דאס בעדויערנסווערטהע יינגע ווייב קאנגטע דען געליעבטען אהרעס הערצענס ניכט פערגעססען. זיא פערגינג איינע גערוימע צייט. איי־נעס טאגעס זאס דיא יינגע פרוא אין אירהעם קאמ־מערלין, מיט איינער האנדארבייט בעשעפטיגט, וואהרענד טהראנען דיא פליסיגען האנדע בעגעגע־טען: זיא געדאכטע דעס אויהר זא פריה ענטפ־סענען גאסטען. דא וואורדע דיא מהורע געפעפנעט אונד דער הערינגראען דער פערלאפענגעליבטע. דיא ציינען האטטען ניכט גלאנצט: זיא האטטען נור אין דער אייל דער פלוכט, איינע טיישינג ערפאה־רען. ראבבי יאקאב וואר געפאנגען וואהרדען אונד זאללטע נגטאדטעט ווערדען. שאן וואר דאס שויערט גגען איהן גגעציקט, דאס זיין הויפט פאס רוסבפע טרעגגען זאללטע, דא האטטע אין פלאטצ־ליכעס מיטלטיר דען רוהען קריעגער ערגרייפען, זא דאס ער דען שטייר מיט דעם ריקען שאפפט מיט דער שנידע זיינער קלינגע פיהרטע. ראבבי יאקאב וואר פון דער וואכט דעס שטריכעס גערערגע־ווארפען. איס ניכט אנדערן באנדען אין דיא האנדע צו פאללען, בליעב ער ווא לעבלאז לייגען אונד בראכטע מעהרע־ע טאגע אונטער לייבען צו. נאך לאנגען, שווערען וואנדערונגען פאנד ער ערלדיך זיינע טרייע נאטטען ווייערע. דיעזער עהע ענטפ־שפאס צבי אשכנזי, דער שפאטער וועגען דיזער גגעלעהרזאמקייט, זיינעס שארפזיגגעס אונד זיינעס ערלגן באראקטערס אלס „מיפס הדור״, אלס אין וואנדער זיינעס צטאלטערס בעגעיבנעס וואורדע. איין צווייפאכעס וואונדער וואר גגעשעהען, אוס זיי־נע גגעבורט צו ערמאגלינגען: דאס איינע, דאס זיין פאטטער פאס טאדע ערדעטטע וואורדע: דאס אנ־דערע, דאס זיינע מוטטער דעס גגעליבטען נאטטען זעלבסט נאך דעסטען פערמיגגליכען טאדע דיא טרייע בעוואהרט האטטע: זאגטט יאדע יא נאך יידישעס גגעזעצע דיא וויעדערפעראייגונג אינ־מאלך גגעוואהרדען.

צבי אשכנזי, גגבאהרן אוס יאהרע 1656. פערי־לעבטע איינע יינגגע אין אפען (בודאפ), וואהרן זיין פאטטער אלס ראבבינער בערופען וואהרדען וואר. — אפען שטאנד דאמאלס אונטער טירקישער הערר־שאפט. זא קאם עס, דאס דער יינגע צבי זיינע שטודיען אויף דער האכשולע צו פאלאנקי מאכטע. ער האטטע נאך ניכט דאס אכטצעהנטע לעבענס־יאהר ערריכט. אלס דער רוהם זיינער גגלעהרזאמ־קייט בערייטס אין יוידשע פערגינגען דראנג. נאך אפען צוריקגעקעהרט, פערהיראטעטע ער זיך מיט דער טאכטער אייגנס ריכטען מאנגגס אונד לעבטע אוס־שליעסליך זיינען שטודיען. אבער איין שרעקליכעס אונגליק בראך איבער איהן הערין. ביא דער בעלאגערונג פאן אפען פערלאר ער ניכט אללין זיין פערמאגען, זאנדערן אויך זיינע יונגע פרוא אונד איין טאכטערכען. ער וואר גונמעהר גגנאטהמען, איינע שטאללע אנגגעגרמען אונד וואורדע אלס ראבבינער נאך באגנא־סעראי (סערא־יעוא, הויפטשטאדט פאן באסנין) בערופען. אבער איך הער וואר זיינגס בלייבענס ניכט לאנגע. איף דיא נאכריכט הין, דאס זיינע אלטערן אונד געשוויס־טער אין גגעפאנגגנשאפט גגראטהען וואורען, לענגט ער זיינע שטאללע גגעדער, אוס דיא וועלט צו גגיעהען אונד זיינע פעזוואנדטען צו בעפרייען, זא קאם ער בין נאך אלטאנא, ווא ער אלס קליינראב־בינער אין אונטערקאממען פאנד אונד אין צווייטער עהע דיא טאכטער דעס דאמאליגען אבערראבבינער פאן האמבורג הייראטהעטע. הער וואר עס. פאן ווא אוס זין רוהם דיא גאנצע וועלט ערפיללטע, הער פערפאפגגשלטטע ער דורך דען דרוק דען ערסטען טהייל זיינער שאלות תשובות, „חכם צבי״ גגנאננטע, אין מוטעל, דער גגמעהר זיינער פערוהן בייגגע־לעגגט וואורדע.

אוס יאהרע 1710 וואורדע חכם צבי אלס אבערראבבינער דער דייטשען גגמיינדע נאך אמ־סטערדאם בערופען. דאך איך הער קאנגטע ער קיינע רוהע פינדען. אין אמסטערדאם טרעבען נאמלך דאמאלס נאך דיא אנהאנגער דעס פאלשען משיח צבי אהרט צבי אונטערזוכטן. חכם צבי וואר גגגען דיעזע מיט אונגרבטטהיבער שטרגגע איפ־גגטרעטען, אונד שפאר איבער זא אלס איבער פערפהרער אונד נאטטעסלגגנער דען באנגפלוך (חרם) אוס, וואראהל גין פאסט אמטטליכע דייטשע, אטאלגגיטע, פאלגיטע אונד אפיקאנטיטע ראבבי־גגן פור חכם צבי פארטיא ערגרייפען, זא מוסטע דאך דער אבערראבבינער דער דייטשען גגמיינדע צו אמסטערדאם בעפרייטען. דאס זיינע אינגלס־רייכען פארטגגיגטשען גגגגער פאן דער רעגיערונג אין אויסזוגגנדערקרעס גגגגען איהן ערוויהקען וויר־דען, ער צאג עס פאר, אמסטערדאם פרייווילליג צו פערלאסגגן. ער בגגאב זיך נאך לעמבערג, ווא ער אוס יאהרע 1715 זין בגגיגגגעס לעבגגן בשלאסס.

ניכט אללין זיינע וואורדבארע גראסע גגע־לעהרזאמקייט, זאנדערן אויך דיא עללען אינגגע־שאפטען זיינעס כארעקטערס, זיינע אונגאיינגגנטיגג־קייט, זיינע גגגגזאמקייט, זין מיטהגגעס אויפטר־טען פור גגקראנקטעס רעכטס אונד פאר אללעס זין פיעראיפער פור דיא דייגהאלטונג אונטער הייל־גגען לעהרע, האבען זין אנדענקען אונשטערבלך גגמאכט.

לעד גגזונגען אונד האטטע ציפאא פאן דער איהר דיא הענדען גגפאהר נאכריכט. גגבראכט, דיא זיך פערדרבגגן־שוואנגער הערגאנגגעטע. פאסט גגלאהמט פאר שרעקקגגן פלאה דיא ערשרעקטע פרוא אוס דער זודגגשאפט הינאב אין דאס פראנקגגפורטער. אונד וזכטע אונד פאנד שוטען אוס דייזע אייגגס ריכטגגן גגיגגגגן, דיא אפרדס מאנגגע אין האנדלספערבינדונג שטאנד. אלס דיא ראטטע הערגאנ־קאם, טראט איהר וואנדיא צישטערנד גגגגגגגן, גגלאנבטע דאך אונד טהייער אין דען מעסטאס צו גלויבגגן אונד ער־באט זיך צו איינגגס בגרייטגגדגן גגלאפפטע, וזיגגן מאן איהן אונד זין הויז אונבעטעהרינג לאסטט.

גיב אונס דיין וזרדאהטטע ווייב הערויס!" אגגטע טיסקא זגבולאן גגבגגגרייט. „דיא האט דען מעסטאס גגע־לאסטערט אונד מיט דעם מאדגגס שטרבגגן."

„וא איזט גגגלאהגגן. איך ווייס גגיכט וואהגגן." פער־זגגטע דער מאגגן. „אבער וואס קאגגן איך אס בלוטש דער וגגדערגגן לייגגגגן? איך וויל דא לאגגגן מיט שווערגגס גגגל־דע. איך וויל זולבסט מיט דעם האגגגעריזוגגגגן מגגסס־אס הערגגן."

דאס הויז וואורדע דורכזוכט. אונד אלס דיא פרוא גגיכט גגפגגדגגן וואורדע, גגאג דיא בלוטשרייסטגגג באגגדע וויערדע אב. אגגגגגגגגגן מאדד אונד וויבלוסטיג. וווא זיא עבגגן וואהרגגן, בגרייטהגגן דיא זיך, וזיגגלבגגן פאן סאבאטאיס הרגגגאלגגגגן אונד יעטגגגגגן פינדגגן דיא גגן אגגס לעבגגן וואלגגגגן. דיא איבריגגגן קגגדגגר דעס פערטאהרבגגגגן דאווד ראזאגגגס קאטטגגן אין פאר שאלאגגגגן. אגגגגגגגגג

אונאנגעהמל־בכיטען, זונד אבער באלד פאן דער איבערוויינגענדען מאיאיסאט גיעדענעשטממט וואָרדען.

דיא זוטונג עראפפענט דער גייגענבאקקענע פראזידענט, אדוואָקאט דר. סאמויל הערצפעלדער, (עס מיט וואהל מיט דען פראצעסען דעם הערען דאלטאר — ווענן ער וועלכע האט — פערצווייפעלט שלעכט בעשטעללט זיך, ווענן ער ווענן נאמען אונטער דער פאהנע איינעם סטערבענדען בערוהמט צו מאכען וכדומה) ווייר וואָללען דיא רעליגיאן נוכט גיעדרייסען, אנטע ער, ואנדערן אים גענענטהילע, ווייר וואָללען דיא צו אהרער אלטען דיינהייט צוריקפיהרען (ארמע יידישע רעליגיאן!) ווייר וואָללען דאס אונבייבבארע ווענירפען, דאס נוטצליכע אונד ערהאבענע אבער אין שאנע פאר־מען געפען, (ווער אבער ווירד איך זאגען, וואס נוטצליך אונד וואס אונבייבבאר איזט? סטערבענדע!!) איינע שאאר יידישער ראבבינער וואָרטעט זעהנווי־טיג אויף דיא קאנשטטיטוציאן דער רעפאָרמגעמעמ־דע, דיא זיך אונס מיט בעגיסטערונג אנשליעסען ווערדען. — שטיגיט דיפ דאצייטשען. גענגען דיא נור איינען! פראזידענט אנטוואָרטעטע הערזיך נוכט אונד פאהרט ווייטער פאָרט: דענקען אן דען 30־יאהריגען קריעג, דער דורך דיא רעפאָרם דער קיר־כליכען רעליגיאן ענטשטאנדען איזט אונד דיא ווער־דען מיט איסדייער אונד בעגייסטערונג פיר דיא הייליגע זאכע איינטרעטען. דער פראזידענט מעל־דעט דאנן, דאס נאכדעם דאס פראגראם פאן דריי הונדערט (300) מיטגליעדערן אונטער שרעכען איזט, זא איזט עס איבערפלוסיג דאסזעל־בע הערר נאכאינמאל צו פערלעזען, ער ערקלאָרט אלזו איינפאך, דאס פראגראם אלס אנגענאמען אונד דיא רעפאָרמגעמיינדע אלס קאנשטטיטוירט. — עטוואס ערהאבען זיך מעהרערע שטימען, דאסס זיא דאס פראגראם נאר נוכט קענען, דאסזעלבע זאָלל פערלעזען אונד יעדער פונקט דעזעלבען בעשפראכען ווערדען. עס עזט שאנד דארוך אין לעבראָטער שטייט, „ווי־ר קאָנגען דאך קיינע קאטצע אים זאקקע קייפען, שריי יודאָלך שטערן, ווייר וואָללען יייסען, וואס אין דעם פראגראם שטעהט, דאס מאן אונס הייר איפדריינגען וויל. נאכדעם אבער דער פראזידענט קאנשטאטירט האטע, דאס שטערן נאר נוכט אונ־טערשיעדען איזט. ער אלזו אין דער געשלאָסס־נען זוטונג נאר נוכט דאס רעכט האבע צו שפריי־כען, פערלעזט ער מיט נאך איינען אונצופרידע־נען דיא פערזאמלונג, וועלכע זיך דאנן אלס רעפאָרמירטע איזראעליטישע גע־מיינדע קאָנשטיטוירט ערקלאָרט. דער פראזידענט שטעללט דאנן דען אנ־

פאָלליטאָן.

דיא אָפפער דער קאבאלא.

היסטאָרישער ראָמאן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(104־טע פאָרטזעטזונג.)

„אהער ווייסט דוא זעלבסט שריעקליכער אנלעגען אָב דיינער פערזוכונג.“ פערזעטזט מאלאָאן אונבאוא־נען, אבער ער האטט קיין דאס וואָרט נגשפראָכען, אלס זיך מאן אללען יישען אין ווילדעס נגשריא ערהאָב: „גיי־דער מיט דעם לאָסטער! שלאגט איהן מאָרד דען נאָס־עסלאינגער!“ אונד טוזונד ארטע שטרעקטען זיך דראָהענד נגגען איהן אוים, שאדטליכע בליקע אונד שמעפוואָרטע שטרטען אויף איהן לאָן, ערשרעקט וואה ער זיך נאך זיי־נען פריינדען אים, דאך דיא וואָרען פערשוואונדען, אונד זא ערגייפ ער, מאן מאָרדעפפוכט נעפיישט. עבענפאללס דיא פלוכט; דענן שאן זאה ער אין דען ערהאבענען האנ־דען דיא אונד דא דיא וואפפען בליצען, וויא ראנענד מאָכטען דיא ערבשטערטען מאנאטיקער הינטער איהם דריין. עס ענגען בעגיסטערונג דער יודענשטאָרם דורכטאָבטע. מאלאָאן מעכטיג מלאָ וויא איין גערעצטעטע ווילד דען בערג הינונף. איהם אויף דיא פערזע סימכא זעבולאָן. אין ריזענהאפטער מאנן אונד איינער דער אלטעסטען שלער מאכאהראי׳ס, איין מענש, דער אים ריזקלרהאפטען איבער־מוטהיגן דיא צייט נעקאָמפען גלויכטע. וואָ ער זיך נעל־מענד מאכטען קאָנגע. דאך, אלס דיא הענקערפוסט זיך שאן אויסגעשטרעקט האטטע איהר אָפפער צו ערפאָלגען. ערוויי־

טראָג, בין דיא בעשטאָטיגונג פאָן זייטע דער רע־גיערונג ערפאָלגען ווירד. בין דאהין מאָנג איך 20־ער אויסשוס דיא געשאָפפע לייטען. דער אנטראג וואָרדע אנגענאָמען אונד פאָלגענדע מיטגליעדער אין דען אויסשוס געוואָהלט: מאקס רישטער פאָן פיכס, איזאק לייפפמאן, פראנץ בענדרוס, דר. אלעקסאנדער גראָס, זגמונד קרויז, מאָריטץ שטענגער, אנטאָן קיזוואלד, מאָריטץ נאָס־מאָנ, דר. אזאָק שטאנז, סאמויל שטראסער, זיג־מונד הארטענשטיין, יאָאכים בעק, פיליפ לאנג, זגמונד רעזיא, מאָריטץ נאטהאן, זילהעלם פישער, יאָהאנן בערגער, דר. אלעקסאנדער באים, דר. סא־מויל הערצפעלדער אונד דר. אלעקסאנדער נאר.

הייריך זענגעטע דער אלטע סטערבענדע זינגע געמיינדע אונד דיא קאָמאָדיע ווער צו עגדע.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איין פרייזגעקראָנטער יידישער שריפטשטעללער.) אונ־זער גלייבענסגענאססע, דער איטסגעזיבנעטע ווש־נאלעס הערר אנגאטש אטשאר (אדלער) האט מיט זיינער נעשטבטליכען ארבייט „אנגאָרן אים יאהרע 1860“ דען ערסטען אקאדעמישען פרייזגעווינגען. דיזעזע וואהלפערדיגע־טע איינרייכונג פייט אונס אומאָמעהר, דא הערר אטשאר איינע ענגע וועגען יידישען שריפט־שטעללער איזט, דיא זיך איהר־ער רעלגיאן נוכט נור נוכט שאמען, זאָנדערן מיט איבערצייגונג אונד וועלבסטבעוואוסטזיין זיך־אלס יודען בעקענען; אונד שטעטס בעייט זיינד אים אינטערעססע דעזעלבען דען מאמפף איפצונעהמען. (פעלע אינזערער לעזער ווערדען זיך נאך געוויסס זיינער איסגעצייכנעטען אדטיקעל ערגאנגען, דיא ער צור צייט דעם אונזע־ליגען פראצעססעס פאָן טיסא־עסלאר אים „ערזיגי־לאשענ פערפאָפפענטליכטע.) דאס פאָן 56 בעזיער־בערן איין יודע דען ערסטען פייז געוואָנן, איזט נוכט דיא שולד דער אקאדעמיא, אין דער דער אנ־טיסעמיטסמס עבענזא צו הייזע איזט, וויא אין יע־דער אנדערען אנגאר־שען קאָנפעדעראציאָן אונד בייטען ווערדען אבער אנאגס אינגעזונגענדעש אונד דער בריעף, דער דען נאמען דעם פאָפפאסעדס עגטהאלטע, ווייד ערסט דאנן נעפפפענע. וואנן דאס אדטהיל אבער דיא אינגעזונגענדען ארבייטען בעריטס אויסגעשפראָכען איזט. דאהער קאָממט עס איך, דאס ווייר וואָלל איינע אנצאהל פרייזגעקראָנ־טער יידישער שריפטשטעללער האבען, פאָן דענען נאָטט נוכט אין איינציגער צייט אריינטעלבען מוטליער דער אקאדעמיא ערוואָלט וואָרדען איזט, וואהרענד קריסטליכע שריפטשטעללער איך

מע דער אטעטעלאָזע מאנן דיא מחדש איינער סינאגאָגע, דיא אלס הייליגטהום ערעם ווערדען אונספעלטעבאר איזט, אונד ער וואר גערעטעטע.

מאכאטהאיס לערראָראָראָ וואר דורך דיזען פאָר־פאָלל נעשטאָרט וואָרדען; ער בענאָט זיך דעסהאלב הינזונג אונד דיא צוראָרע צערשרייטען. זיך אדער טהיילטען זיך אין איינצעלנע גרוففען. קיים וואר ער פאָרט, זא ערהאָב זיך אין איינער דיעזער גרוففען איינע צייטלאנג שטעמט אונד עטמאהנטע דאס פאָלק, פאָן זיינעם וואהנזינן אבצו־לאסען, אין דיעזעם מאכאטהאי דען שאנדליכען בעטיינער צו ערקענען. אונד איהם דען פערדיעטען טאָד צו געבען. דאס פאָלק דראנגט זיך מעהר אונד מעהר הערבייא, אונד הארכטע ערשוטונג, וויא מאן זיינען לייבלינג, זיינען אב־נאָטט, דען עולאָרע אונד בענליקער שאאהטע, דעם נאהם אבער דער אלטע אייפיינע רעדענע פיר ביי־פאָללס, אונד פוהר דעסטאָ אייפרינער פאָרט, מאכאטהאי צו פערלאסען.

„ווער איזט דער אלטע נייטעפטשוואכע שוואטצער?“ הארטע מאן הייע אונד דא איינע ניינערינגע שטטמע פראגען.

„עס איזט דער אלטע מאכאט יאָזעפ האלעווי,“ וואר דיא אנטוואָרט. — „ער איזט נוכט נייטעפטשוואכ,“ הייס עס ווייטער. „ער איזט פאָלל שלאגענגיפ אונד טעערבאָ־הייס.“ — „האָס איהר מאגנער איזראעלס, דיזעזע מאכאט איזט שטעטס דעם מעסיאס ווידהענרסטער פייגד געוועזען; ער וואָרס דער איהן מיט בלוטיגעם האסס פערפאָלגט, דער איהן אויס סטרענע פערטייבט, איהם מיט ציפאָרע, דאווד אנאגעס אלטעסטע מאכטער, אבער איי־נענד אין פרייבד דער בעזרהאפטען פאסיליע וואר שנעל־

ווייבע, נאך זאלאָניטי נאכרייזעטע, אים זיין פערדערבען צו בעווייקען. ער האט דען מעסיאס אין נאָטט אונד עלענד נעבראכט אונד נעטסט יעטצט אבערמאלס זיין גיפט נעגען איהן אויס.“ — „אזזט דאס דיעזער? זא בייגגט זיין לאס־טערטייל צום שווייגגען!“ — „ווייסט איהם דוא דיינגענלאאסט צוגגען אויס!“ גיעדער מיט דעם אלטען יונדער!“ דאס גע־שרייא עשאללטע ווילדער, דער שטארקאָפפיגע הלעווי אבער וואָללטע נוכט מאָס פלאטצע ווייכען אונד וואָרדע נגגען דאס פאָלק בעליידיגגע. דיא אייפגערעגטע מעגגע אכטעטע יעדאך זיינער ווייסען הארע נוכט לאנגער, אונד סימכא זבולאָן, דער הינצוגעקאָממען וואר, שטעטס איהן איינגן לאנגען דאָלד אין דיא בוזסס. זא וויא דער אומפע־רייצטע נעטיינע הויפט בלוט זאה, גנפפעפפלטען זיך אללע ליידענשאפטען זיינער זעעלע. מאן טייבט עמפאָרגדען פרעוועל מיט דער לייכע דעס רייזען פאָלקסלערערס, מאן זאגט שמאהליכע ליעדער דאצו. פלאטצליך ריעפ איינע שטטמע: „ציפאָרא, זאכאריא עסמאניאָלאס ווייב, וואר מיט דעם באָזוויכט הלעווי צו דעם מעסיאס אונטערנאנג פערבונדעט. ווא האט מאכאטהאי דורך נייבענלאנד אונד אנטטען פערפאָלגט אונד איהם בלוטיגע ראכע נעשוואָרען. לאסט אונס אויך איהר פערגעלטען, וויא ווייר דיעזען הייר פערגאָלטען האבען.

„ניעדער מיט ציפאָרא, דער פערראטהערין!“ בייל־טען הונדערט שטטמען, „וויא האט אס מעסיאס נעווערדיגט; וויא מוס שטעבען! פאָר אללען פיגדען דעם מעסיאס!“ אונד אויגענבליקליך בראך דער וויטהענדע הויפט נאך דער שטאדט אויף, סימכא זבולאָן אן דער שפיטצע. אבער איי־נענד אין פרייבד דער בעזרהאפטען פאסיליע וואר שנעל־

פאָלליטאָן.

דיא אָפפער דער קאבאלא.

היסטאָרישער ראָמאן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(104־טע פאָרטזעטזונג.)

„אהער ווייסט דוא זעלבסט שריעקליכער אנלעגען אָב דיינער פערזוכונג.“ פערזעטזט מאלאָאן אונבאוא־נען, אבער ער האטטע קיין דאס וואָרט נגשפראָכען, אלס זיך מאן אללען יישען אין ווילדעס נגשריא ערהאָב: „גיי־דער מיט דעם לאָסטער! שלאגט איהן מאָרד דען נאָס־עסלאינגער!“ אונד טוזונד ארטע שטרעקטען זיך דראָהענד נגגען איהן אוים, שאדטליכע בליקע אונד שמעפוואָרטע שטרטען אויף איהן לאָן, ערשרעקט וואה ער זיך נאך זיי־נען פריינדען אים, דאך דיא וואָרען פערשוואונדען, אונד זא ערגייפ ער, מאן מאָרדעפפוכט נעפיישט. עבענפאללס דיא פלוכט; דענן שאן זאה ער אין דען ערהאבענען האנ־דען דיא אונד דא דיא וואפפען בליצען, וויא ראנענד מאָכטען דיא ערבשטערטען מאנאטיקער הינטער איהם דריין. עס ענגען בעגיסטערונג מאָרדעגשטיגע דער יודענשטאָרם דורכטאָבטע. דיא ענגען בעגיסטערונג דער יודענשטאָרם דורכטאָבטע. מאלאָאן מעכטיג מלאָ וויא איין גערעצטעטע ווילד דען בערג הינונף. איהם אויף דיא פערזע סימכא זבולאָן. אין ריזענהאפטער מאנן אונד איינער דער אלטעסטען שלער מאכאהראי׳ס, איין מענש, דער אים ריזקלרהאפטען איבער־מוטהיגן דיא צייט נעקאָמפען גלויכטע. וואָ ער זיך נעל־מענד מאכטען קאָנגע. דאך, אלס דיא הענקערפוסט זיך שאן אויסגעשטרעקט האטטע איהר אָפפער צו ערפאָלגען. ערוויי־